

CENTER FOR
FRIVILLIGT
SOCIALT ARBEJDE

FLERE FRIVILLIGE ENGAGERER SIG I EPISODISKE INDSATSER

Vi har gennem de senere år set, at det frivillige engagement er i forandring, og at flere frivillige beskriver deres indsats som episodisk. Den tendens går igen i både forskningen og CFSA's undersøgelser. Med afsæt i tallene fra Frivilligrapporten 2019-21 undersøger vi i dette vidensstema mulige forklaringer på denne udvikling.

Eksempler på episodisk engagement kan være som indsamler til velgørenhed eller frivillig på en festival. Den episodiske frivillighed kan også udspille sig i en forening eller organisation, men vil i så fald være kortvarig (løsningen af en specifik opgave). Mange foreninger og civilsamfundsorganisationer frygter, at det bliver vanskeligere at løse deres kerneopgaver, hvis ikke de kan tiltrække stabile og faste frivillige, der kommer i foreningen på fast ugentlig eller månedlig basis.

”Jeg kom ind i det frivillige arbejde ved et tilfælde. Jeg begyndte så at sige som episodisk frivillig og er langsomt kommet med i mere.”

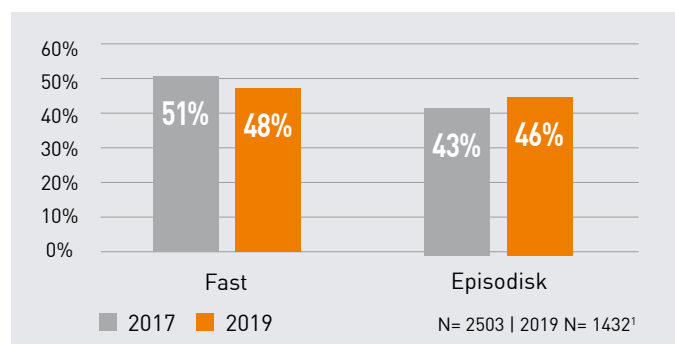
Sådan lyder fortællingen fra Signe om hendes vej ind i den frivillige verden. I dag kan hun blandt andet skrive tidligere bestyrelsesformand af landsbestyrelsen på cv'et og nuværende bestyrelsesmedlem i en lokalafdeling i en større dansk ungdomsorganisation.

Civilsamfundets organisationer er i høj grad udgjort af personer som Signe, der mere eller mindre tilfældigt havner i en kontekst, hvor de formes af et fællesskab og føler sig forpligtede til at gøre en forskel for andre mennesker. Jf. de nyeste tal fra Center for Frivilligt Socialt Arbejde (CFSA) befolkningsundersøgelse (2019) er det stadig 40 pct. af befolkningen, der har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år. Den procentvise andel af befolkningen, som udfører frivilligt arbejde er således stabil.

Alligevel ser vi en tendens til, at engagementet blandt de 40 pct. er i forandring. Betyder det, at frivillige som Signe forsvinder og erstattes af episodiske og midlertidige frivillige, som kun skaber flygtige relationer og gør det vanskeligere for civilsamfundets organisationer at løse deres kerneopgaver og gøre en forskel for mennesker?

Det umiddelbare svar er nej. Det faste engagement er stadig det mest udbredte blandt frivillige. Fra 2017-2019 er andelen af fri-

villige, der beskriver deres indsats som episodisk steget med tre procentpoint. Samtidig er andelen af frivillige, der beskriver deres indsats som fast, faldet med tre procentpoint. Vi ser således en udvikling, om end det endnu er for tidligt at beskrive den som markant.

Alligevel bør civilsamfundsorganisationerne være opmærksomme på udviklingen og på de udfordringer, der kan opstå, når det frivillige engagement er i forandring. Forandringen ses nemlig også på andre parametre fx medlemskab, timeforbrug og antallet af sammenhænge, hvori den enkelte udfører frivilligt arbejde.

Med et større kendskab til udviklingen og årsagerne hertil kan civilsamfundsorganisationerne arbejde aktivt med at tackle de udfordringer, som de oplever, der opstår, når det frivillige engagement ændrer karakter.

Dette vidensstema kortlægger nogle af udfordringerne og giver blandt andet svar på:

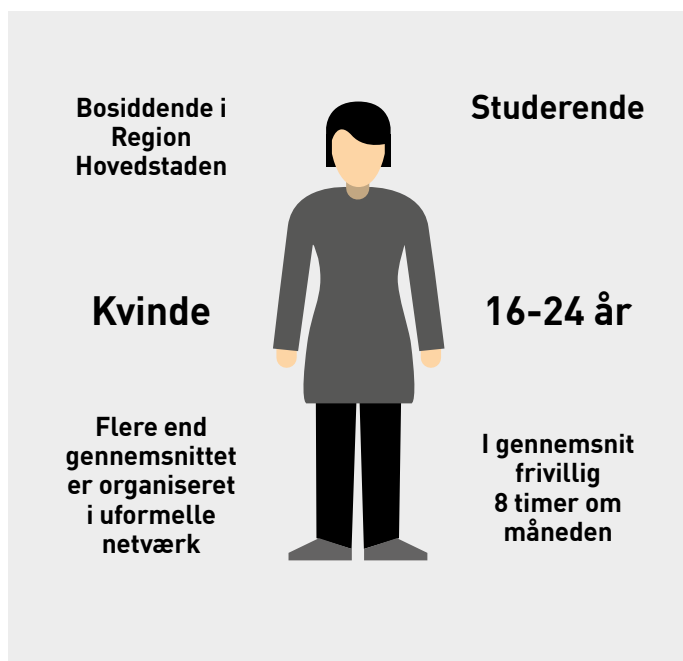
- Hvem er den typiske faste og episodiske frivillige?
- Hvilke udfordringer medfører udviklingen?
- Hvad er konsekvenserne?
- Hvorfor ser vi flere episodiske frivillige?
- Hvordan kan foreninger imødekomme udviklingen?

BAGOM TALLENE: DEN FASTE FRIVILLIGE OG DEN EPISODISKE FRIVILLIGES KARAKTERISTIKA

På baggrund af tal fra CFSA's befolkningsundersøgelse fra 2019 giver vi her en karakteristik af den faste og den episodiske frivillige².

EPISODISK

Blandt alle frivillige betegner 46 pct. deres frivillige engagement som episodisk. De typiske karakteristika for denne gruppe er:

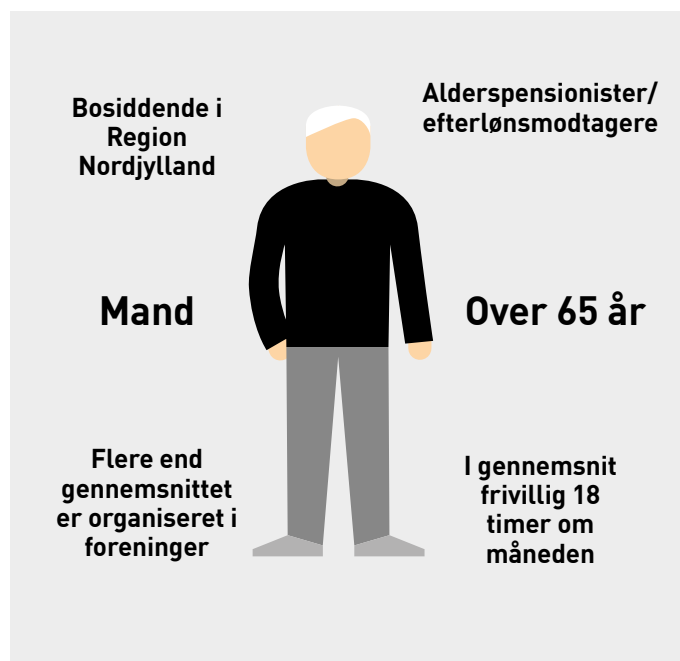
En episodisk frivillig indsats kan fx være som indsamler for en nødhjælpsorganisation, medhjælper på en musikfestival eller affaldssamler ved den årlige strandrydning.

Den episodiske indsats kan også have en mere ad hoc-lignende natur, hvor man fx melder sig til at rydde op efter eller bage kager til håndboldstævnet, fordi klubben mangler ekstra hænder. Den episodiske frivillige indsats kan således have en umiddelbarhed eller et 'her-og-nu-behov' over sig, hvor den frivillige forpligter sig for en kort, afgrænset periode.

Episodisk frivillighed omtales også som ad hoc-frivillighed, plug-in-frivillighed, mikrofrivillighed eller eventfrivillighed (Grubb 2016; Eliasoph 2014).

FAST

Blandt alle frivillige betegner 48 pct. deres frivillige engagement som fast og kontinuerligt. De typiske karakteristika for denne gruppe er:

En fast frivillig indsats kan fx være ugentlig besøgsven, mentor eller familiestøtte, telefonrådgiver hver anden uge, spejderleder eller bestyrelsesmedlem.

Den kontinuerlige indsats anses ofte som den 'traditionelle' frivillighed, hvor frivillige er medlemmer af og knyttet til en forening eller organisation over en længere periode.

I CFSA's befolkningsundersøgelse ses en tendens til, at unge frivillige er mest episodiske i deres engagement. Til gengæld viser undersøgelsen også, at jo ældre den frivillige bliver, jo større er tilbøjeligheden til et fast engagement. Forandringen i de frivillige deltagelsesformer bekræftes også gennem de senere års forskning i foreningstilknytning og medlemskab i både Danmark og resten af Norden. (Henriksen, Strømsnes & Svedberg 2019; Henriksen 2014; Wollebæk 2001; Wollebæk & Aars 2011).

KONSEKVENSERNE: FLERE EPISODISKE FRIVILLIGE SVÆKKER RELATIONEN MELLEM FRIVILLIGE OG BRUGERE

Frivillige sociale tilbud, hvor relationen mellem brugere og frivillige er omdrejningspunktet, oplever i stigende grad, at de bliver udfordret af den episodiske frivillighed.

Nogle foreninger oplever, at de episodisk frivillige i højere grad skal serviceres, end tilfældet er med de faste frivillige. De bruger fx mere energi på at understøtte opgaver og aktiviteter, som udføres af episodiske frivillige.

Ligeledes er der i de fleste foreninger organisatoriske rammer, som kræver forpligtigelse over tid, oplæring og i visse tilfælde også specifikke kompetencer (Fladmoe, Eimhjellen, Sivesind og Arnesen, 2019). Den traditionelle forening står på et fundament, der i stort omfang afhænger af et kontinuerligt og stabilt engagement. Det gælder fx bestyrelsesarbejde, økonomiansvar, dokumentation, fundraising og løbende driftsopgaver.

Mange foreninger giver direkte udtryk for, at deres organisatoriske rammer kolliderer med det episodiske engagement. Det episodiske engagement er målrettet enkelte aktiviteter i organisationen, men skaber ikke nødvendigvis en følelse hos den enkelte frivillige af at være forpligtiget over for organisationen som helhed.

En forening, der hjælper børn og unge, beskriver det således:

”Vi har blandt andet aktiviteter, hvor vi er til stede med frivillige på ungdomsuddannelserne, og der er to til tre måneder om året, hvor det virkelig sker. Udfordringen er, at mange derefter hopper fra i perioder med lav aktivitet. De har valgt at indgå i vores aktiviteter på ungdomsuddannelserne, men engagerer sig ikke nødvendigvis i resten af vores organisation. De vil hellere videre og prøve noget andet.”

Særligt i det frivillige sociale arbejde, hvor relationer, kontakten og tilliden mellem frivillige og brugere er helt afgørende, kan det episodiske engagement være en udfordring.

Medlemmer af Landsorganisationen af Kvindekrisecentre oplever helt konkret konsekvenserne af det episodiske engagement i deres tilbud.

Case 1: Holstebro Krisecenter

Kvindekrisecentre som Holstebro Krisecenter tilbyder voldsramte kvinder og deres børn et midlertidigt ophold, rådgivning og mulighed for fællesskab med andre i samme situation. Det varierer fra krisecentre til krisecentre, hvilke opgaver de frivillige varetager, men på mange af krisecentrene er det frivillige og ikke ansatte, som står klar til at tage imod kvinder i aften- og nattimerne.

Karin Houmann er tidligere bestyrelsesmedlem i Landsorganisationen af kvindekrisecentre og nuværende leder af Holstebro kvindekrisecenter. De typiske frivillige på centret er modne kvinder uden hjemmeboende børn. Krisecentret så gerne en større variation i alderssammensætningen blandt de frivillige:

”Vi gør, hvad vi kan for at tiltrække yngre frivillige. Men det er svært. Der er børn osv., som betyder, at de ikke har tid. For at imødekomme den udfordring forpligter man sig hos os kun til én vagt om måneden. På den måde er det mere overskueligt for den enkelte, men det betyder også, at vi har brug for flere frivillige for at få vores tilbud til at fungere.”

For kvinderne på centret betyder det, at de møder op til 50 forskellige frivillige i den tid, de bor på krisecentret. Det påvirker kvinderne, og nogle trækker sig i større grad fra sociale sammenhænge. Karin Houmann fortæller samtidig, at de frivillige, som har været på krisecentret gennem mange år, også oplever, at relationen til kvinderne ikke er så tæt, som den tidligere var:

”Før var frivillige tilknyttet ét sted, som de var loyale overfor. Vi har frivillige, der har været her i 32 år. Men vi oplever, at de unge er her i kortere tid. De forpligter sig ikke på samme måde. For os tager det lang tid at lære en frivillig op. Hvis så de stopper efter et halvt år, er det meget frustrerende.”

Det er ifølge Karin Houmann i høj grad de yngre frivillige, der engagerer sig kortvarigt og episodisk. Men krisecentret mærker også, at andre strukturelle faktorer spiller ind på frivilliges langvarige og faste engagement:

”Siden muligheden for at gå på efterløn blev udskudt, er det blevet sværere at rekruttere frivillige i starten af 60'erne. Flere arbejder, til de er 64. Det betyder, at det er blevet vanskeligere at engagere faste frivillige i den aldersgruppe. Vi oplever også en konkurrence, fordi der er meget politisk fokus på civilsamfund og frivillighed. Der er mere rift om de frivillige. Det var der ikke for 10 år siden.”

Ser vi på tallene fra CFSA's befolkningsundersøgelse, er engagementet blandt de 55-64-årige også forholdsvis lavt. Kun 35 pct. i den aldersgruppe har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år. Når alderen stiger, ser vi til gengæld et væsentligt højere engagement; hele 48 pct. af de ældre mellem 65 og 74 år har således udført frivilligt arbejde inden for det seneste år.

HVORFOR BLIVER DER FLERE EPISODISKE FRIVILLIGE?

Individualiseringen bidrager til i højere grad at gøre frivillighed til et selvrealiseringsprojekt. Samtidig bliver foreningerne fanget i dilemmaet mellem behovet for de faste frivillige og ønsket om at tiltrække og rumme de episodiske frivillige.

Hvis civilsamfundets organisationer skal have bedre forudsætninger for at imødekomme udfordringerne, er det nødvendigt at forstå udviklingen i danskernes frivillige engagement. Forskning i frivillighed og civilsamfund peger på, at det er nødvendigt at se på udviklingstendensen på flere niveauer.

Individniveau

En del af forklaringen kan ifølge de belgiske sociologer Lesley Hustinx og Frans Lammertyn findes på individniveau. I takt med samfundsudviklingen er mennesker blevet mere bevidste om egne handlemuligheder og deltagelsesformer. Dette gælder på alle livets arenaer som fx arbejde, familieliv og fritidsvaner.

Samme tendens går igen i det frivillige engagement, som ifølge forskerne i højere grad bliver et selvbiografisk projekt, der udover at gøre en forskel for andre også hjælper det enkelte individ med at bygge en fortælling op om sig selv. Tidligere blev individets selvfortælling skrevet på baggrund af individets tilknytning til bestemte grupper og samfundslag. Således var det på forhånd givet, at arbejderne engagerede sig frivilligt i fagbevægelsen. Denne kollektivistiske tilknytningsform er i dag i mindre grad styrende for valget af frivilligt arbejde.

Resultatet er, at frivillige i større grad end tidligere er løst tilknyttet den organisation, de laver frivilligt arbejde for. Ligeledes ses en tendens til, at tidsforbruget og typen af aktivitet følger den frivilliges individuelle interesser og aktuelle livssituation (Hustinx & Lammertyn 2003; Grubb 2016).

Forskerne understreger, at den selvbevidste deltagelsesform ikke erstatter mere traditionelle kollektivistiske deltagelsesformer. Og indtil videre er den nye deltagelsesform især udpræget blandt den yngre del af befolkningen. (Hustinx & Lammertyn 2003).

Individer og organisationer påvirker hinanden

Det episodiske engagement kan imidlertid ikke alene forklares ud fra ændrede adfærdsmønstre på individniveau. Udviklingen er en del af en større samfundsmæssig tendens med en høj grad af kompleksitet. Derfor er det nødvendigt at koble det individuelle perspektiv med et organisatorisk perspektiv. De to har en vekselvirkende effekt på hinanden, og de mekanismer, der udspiller sig på individniveau, kan ikke forklares uden at tage højde for de mekanismer, der udspiller sig i civilsamfundsorganisationerne (Hustinx 2010).

Organisationsniveau

Hustinx fremhæver, at de frivillige organisationer ofte selv er med til at styrke og understøtte udviklingen i retning af et mere episodisk og løst engagement. Det sker, når organisationerne forsøger at tackle udviklingen ved at tilpasse episodiske aktiviteter og opgaver således, at det i højere grad er muligt for frivillige at engagere sig i organisationen uden fx at være medlem.

Konsekvensen er, at frivillige ikke nødvendigvis får skabt varige sociale bånd til andre frivillige og brugere af organisationen (Hustinx 2010).

Det kan virke som en hård konklusion, at organisationerne i et forsøg på at imødekomme udviklingen faktisk risikerer at spænde ben for sig selv. Modsat er det oplagt at sætte spørgsmålstejn ved, om alternativet er bedre: At organisationerne fastholder en mere traditionel praksis med krav om medlemskab og forpligtelse til et mere fast engagement med risiko for, at frivillige fravælger organisationen.

Der er naturligvis ikke ét svar på det dilemma, og virkeligheden kan være mere nuanceret, end den fremstilles i Hustinx perspektiv. Fx er der i Signes ungdomsforening følgende holdning:

”Vi har en diskussion om episodiske frivillige skal betale kontingent for at deltage hos os. Vi har fastholdt, at man skal betale, fordi det giver en vis tilknytning til organisationen og tydeliggør, hvad vi forventer. Det sender et signal om forpligtelse, og giver et tilhørsforhold for den enkelte. Nogle synes, det er ok, at man skal betale kontingent. Andre ikke.”

Kontingentbetalingen er således med til at knytte episodiske frivillige tættere til organisationen ud fra en tanke om, at episodiske frivillige på sigt vil føle en større forpligtelse til et mere langvarigt engagement. Foreningen er helt bevidst om, at de episodiske frivillige, der ikke ønsker at betale kontingent, lægger deres engagement et andet sted.

Signe ser et potentiale for at rekruttere nye frivillige, hvis foreningerne forholder sig proaktivt til de episodiske frivillige i stedet for at omtale udviklingen som problematisk:

”Det hænger måske sammen med, at der tit i foreningslivet bliver talt om, hvor svært det er at få folk til bestyrelsen. Men det synes jeg jo er noget andet. Midlertidighed har altid været i det frivillige engagement.”

Episodisk og fast deltagelse er ifølge Signe ikke et spørgsmål om enten-eller. Frivillige engagerer sig som udgangspunkt, fordi de synes, noget lyder sjovt – eller fordi de kan være med til at gøre en forskel for andre mennesker. Det har altid været en udfordring at besætte de tungere poster i fx en bestyrelse, fordi det arbejde kræver frivillige, der har tid til og mod på at påtage sig et større ansvar. Den udfordring motiverer nogle frivillige, mens andre bliver motiveret af at samle ind, være frivillige på en festival eller andre mere episodiske aktiviteter. Nogle frivillige gør tilmed begge dele.

I den næste case kan du læse om, hvordan foreningen Ombold bruger det episodiske og midlertidige engagement som en ressource.

Case 2: Ombold

Ombold er en forening, der har udviklet et fodboldkoncept for socialt udsatte. Med et ønske om at skabe et positivt socialt fællesskab gør Ombold det muligt for blandt andre hjemløse at deltage i fysiske aktiviteter. Ombold arrangerer fodboldkampe og stævner i hele landet og har en "frivilligbank", hvor frivillige løbende kan blive skrevet op. Ombold kontakter forud for hvert arrangement frivillige i det pågældende område, som så hjælper til med praktiske opgaver før, under og efter fodboldkampen.

"En stor del af vores opgaver og aktiviteter er eventbaserede og afhængige af episodiske frivillige."

Mange af Ombolds episodiske frivillige er samtidig brugere af foreningen og omtales derfor som spiller-frivillige. I Ombold giver det mening, at brugere både kan være spillere og frivillige. Mange kommer nemlig ikke kun for at spille fodbold, men også på grund af fællesskabet. Her kan det episodisk frivillige engagement bidrage til deres oplevelse af, at de gør en forskel og bliver inkluderet i et fællesskab.

Planlægningen er den største udfordring

Lene Knudtzen er projektchef i Ombold. Hun oplever det episodiske engagement som en kvalitet og ressource i organisationen, og som en måde at skabe plads for de spillerfrivillige, der ellers ikke ville have overskud til at lægge et fast engagement. Det episodiske engagement er dog ikke uden udfordringer.

"Det er planlægningen, der er den største udfordring for os. Man kan ikke regne 100 pct. med, at folk dukker op. Derfor har vi ikke bare en plan a, b og c, men også en plan z. Episodisk frivillighed stiller i den grad krav til, at vi er fleksible. Vi kan aldrig være sikre på, at tingene er eller går som forventet. Samtidig kan vi heller ikke overbemande alle poster, fordi vi så risikerer, at der dukker tre eller fire mand op til en post, og så mister de naturligvis interessen og føler ikke, at de bidrager til fællesskabet. Grundlæggende er vi nødt til at stole på, at folk dukker op", fortæller Lene Knudtzen.

Der er altså en hårfin grænse mellem ikke at lægge for faste planer og samtidig sikre, at der er opgaver nok til de spillerfrivillige, der dukker op. Lene Knudtzen peger på, at den episodiske frivillighed har gode vilkår i Ombold, fordi der altid er mange konkrete opgaver, der skal løses. Det gør det væsentligt lettere at arbejde med det episodiske engagement og lave om i planerne, når det bliver nødvendigt.

Det episodiske engagement er en vej til fastholdelse

Ombolds spillerfrivillige har ofte flere udfordringer og lever et kaotisk liv med regelmæssige nedture. Ombold har i perioder forsøgt at fastholde de episodiske spillerfrivillige ved at skabe flere rammer og have flere forventninger til de frivilliges engagement. Men den episodiske frivillighed har vist sig at være netop styrken ved Ombold. Lene Knudtzen fortæller:

"Filmen knækker, hvis vi formaliserer det episodiske engagement til et fast engagement. Selvom nogle kommer regelmæssigt, så bliver der aldrig fra vores side en forventning om, at de SKAL komme fast hver eller hver anden onsdag. Det er meget vigtigt, at de selv er herre over deres engagement. Der er plads til at have det dårligt eller blive hjemme, hvis det er nødvendigt."

Ombolds blik på de spillerfrivillige er interessant at perspektivere. Hvis vi køber Lesley Hustinx tese om, at det episodiske engagement blandt andet kan forklares ud fra et øget fokus på en individuel livssituation og individuelle interesser, kan frisættelse fra faste rammer og større selvbestemmelse måske netop medvirke til at fastholde den frivilliges tilknytning til en organisation over længere tid.

Der er også brug for faste frivillige

Ombold adskiller sig fra mange andre civilsamfundsorganisationer ved ikke at have lokalafdelinger eller bestyrelser, hvor de er afhængige af faste frivillige. Til gengæld har Ombold lokale træninger og aktiviteter rundt om i hele landet. De er administrativt drevet af Ombolds medarbejdere og ikke af frivillige. På sidelinjen er det de episodiske spillerfrivillige, der hjælper til på dagen med afviklingen af aktiviteterne. Men selv Ombold er ligesom mange andre organisationer også afhængig af frivillige, der lægger et stabilt og fast engagement:

"For os er det fedt og afgørende med det episodiske engagement i afviklingen af vores aktiviteter, men samtidig stiller brugen af episodiske frivillige også store krav til at kunne ændre og tilpasse i sidste øjeblik. Vi er også afhængige af det faste og forpligtende engagement. Fx når vi har med frivillige trænere at gøre, hvis ikke de dukker op bliver der jo ingen træning."

For at sikre en større stabilitet har Ombold indgået et samarbejde med en videregående uddannelsesinstitution, der uddanner til blandt andet sundhedssektoren. Samarbejdet betyder, at mange fysioterapeutstuderende er blevet frivillige i Ombold. De hjælper med at tilse spillerne, hvis de bliver skadet eller har andre fysiske udfordringer. Ombold oplever, at spillerne har en anden tillid til de studerende end til det etablerede sundhedssystem. Samarbejdet sikrer en vis stabilitet i Ombolds frivilligkorps og er således vigtigt for foreningens samlede aktiviteter.

HVORDAN KAN FORENINGER IMØDEKOMME UDVIKLINGEN MED FLERE EPISODISKE FRIVILLIGE?

På baggrund af CFSA's viden og praksiserfaring fra det frivillige sociale område giver vi her fem bud på, hvordan civilsamfundsorganisationer kan skabe en bæredygtig balance mellem faste og episodiske frivillige. Du får også anbefalinger til guider, artikler og bøger fra CFSA's vidensbank, som du finder på frivillighed.dk

1. Episodisk engagement kan være vejen til fast forpligtelse

Flere foreninger og organisationer oplever, at særligt yngre frivillige skal "opdrages" til at se kvaliteten af et længerevarende, mere forpligtende engagement. Foreninger, der arbejder strategisk med at opdrage episodiske frivillige, har fx fokus på indsatser, der styrker relationen mellem frivillige og brugere og på at skabe stærke fællesskaber mellem foreningens frivillige.

Organisationer, der er optaget af at forpligte flere frivillige, kan med fordel kortlægge frivilliges vej ind i organisationen. Det er fx værd at undersøge, om nye frivillige kan begynde med mindre forpligtende opgaver og aktiviteter, som så kan udvides til et mere fast engagement i takt med, at den frivilliges relation til brugere og foreningen bliver stærkere.

Afsættet for arbejdet med at engagere flere episodiske frivillige i et mere langvarigt, fast engagement må være en forståelse for, at episodiske opgaver og aktiviteter kan bidrage til, at frivillige over tid oplever større tilknytning til foreningen og foreningens brugere.

Samtidig er det vigtigt at huske på, at det frivillige engagement altid har været dynamisk. For at knytte frivillige tættere til foreningen, er det derfor afgørende at give plads til, at frivilliges engagement stiger og falder OG stiger og falder over tid.

Mere viden

Find inspiration i følgende kapitler *Find, fang og fasthold unge frivillige* og *Goddag og farvel – den frivilliges livscyklus i organisationen* fra antologien *Motiver den fri vilje* (2016).

2. Episodisk engagement kræver ekstra planlægning

Erfaringen fra blandt andre Ombold er, at det episodiske engagement kræver mere planlægning og styring end det faste engagement. Derfor skal foreningerne være indstillet på, at det organisatorisk kan kræve ekstra ressourcer at prioritere det episodiske engagement.

Flere ungdomsorganisationer har stor erfaring med at involvere og engagere episodiske frivillige med den ekstra planlægning, der følger med. Der kan derfor være værdifulde erfaringer at hente her for andre foreninger og organisationer.

Signe fortæller:

"Projektorganisering fungerer rigtig godt i ungdomsforeningerne, nok fordi den netop lægger op til en mere episodisk tilknytning. Ungdomsorganisationernes udgangspunktet er ofte, at vi ikke har nok hænder, og vi skal tænke kreativt for at tiltrække

frivillige. Fx har vi næste år et stort børneevent, hvor vi har brug for mange flere frivillige end vi er. Vores mål er at rekruttere frivillige nok til at afvikle arrangementet. Men vi kan også bruge eventet til at tiltrække nye frivillige, som engagerer sig efterfølgende."

Mere viden

Få inspiration til at engagere unge i håndbogen *Engagement behøver plads* (2018).

3. Mød alle frivillige i øjenhøjde

Antallet af brugere i de frivillige sociale foreninger bliver flere, mens antallet af frivillige ligger nogenlunde stabilt. Det betyder, at der er rift om de frivillige hænder. Det stiller større krav til organisationerne om, at frivillige oplever, at de bliver taget godt imod, og at der er et godt match mellem opgaverne og den frivilliges ønsker og behov.

Vi anbefaler, at foreningerne sætter tid af til en indledende samtale med nye potentielle frivillige. Det giver mulighed for allerede tidligt at afstemme forventninger, ligesom nye frivillige vil opleve, at de bliver mødt i øjenhøjde.

En mere håndholdt rekrutteringsproces kan udfordre særligt mindre foreninger, hvor der i forvejen er mange opgaver, der skal løftes af relativt få hænder.

Derfor handler det om at finde en form, der giver mening både for foreningen og for den frivillige. Et forventningsafstemmende møde kan fx afklare den frivilliges kompetencer og ønsker, den frivilliges motivation og anledning til at blive frivillig, og hvilke tanker den frivillige gør sig om samarbejdet med foreningens andre frivillige.

Et møde i øjenhøjde, hvor begge parter har mulighed for at afstemme deres forventninger til hinanden, skaber de bedst mulige forudsætninger for et godt samarbejde.

Mere viden

Læs mere om at møde den frivillige i øjenhøjde i kapitlet *10 gode råd – og fem klassiske fejl* i antologien *Motiver den fri vilje* (2016).

Se også CFSA's guide *6 faktorer, der motiverer og fastholder frivillige* på frivillighed.dk

4. Skru op for samarbejdet – og tilliden

Mange organisationer oplever et behov for at skabe en ny kultur, hvor organisationerne i højere grad samarbejder med hinanden om at engagere frivillige. Vi ser blandt andet, at organisationerne ønsker at bruge hinanden som rekrutteringskanaler til at nå det bedste match mellem organisation og frivillige.

Rekruttering er langt fra kun et spørgsmål om mængden af frivillige som en organisation kan tiltrække. Det handler i lige så høj grad om at kortlægge den enkelte frivilliges ønsker og kompetencer. Viser det sig, at den frivilliges ønsker og organisationens opgaver ikke stemmer overens, er det helt legitimt at anbefale den frivillige en anden organisation, hvor vedkommende har bedre forudsætninger for at passe ind.

Et konstruktivt samarbejde mellem civilsamfundsorganisationer kan i sidste ende bidrage til, at frivillige finder ind i de rette organisationer fra starten og dermed også fastholder deres frivillige engagement i organisationerne i længere tid. Det fordrer en høj grad af tillid organisationerne imellem, hvis de i højere grad skal hjælpe hinanden med at rekruttere og guide de frivillige derhen, hvor deres potentiale og engagement har de bedste forudsætninger for lykkes.

Mere viden

Læs mere om samarbejde på tværs af organisationer i kapitlet *Samarbejde styrker frivilligheden fra antologien Motiver den frie vilje (2016)*.

5. Arbejd strategisk med at udvikle (og afvikle) opgaver og aktiviteter

Udviklingen i det frivillige engagement kan være en anledning til at se organisationens opgaver og aktiviteter efter i sømmene. Det er fx oplagt at spørge: Er det faste, længerevarende engagement en forudsætning for alle opgaver og aktiviteter i foreningen? Eller er der opgaver og aktiviteter, som vi kan gentænke, så vi kan give plads til episodiske frivillige?

Når organisationerne må arbejde strategisk med disse spørgsmål, er det naturligvis fordi der er nødt til at være en kobling mellem foreningens formål, værdier og aktiviteter. Hvis alle aktiviteter er tilrettelagt efter, at de skal løftes af faste frivillige, kan det for nogle organisationer betyde, at de må gentænke deres aktivitetsgrundlag.

I Irland har frivilligcentrene gode erfaringer med at hjælpe foreninger med at bryde aktiviteter ned i flere mindre aktiviteter, som imødekommer en del af udfordringen med at tilgodese episodiske frivilliges engagement. Den model er naturligvis ikke løsningen på alle udfordringer med det episodiske engagement, men gentænkning af opgaver og aktiviteter kan være et bud på hvordan man kan imødekomme udviklingen.

Mere viden

Læs mere om strategisk udvikling af foreningen i grundbogen for bestyrelsesmedlemmer og frivillige organisationer; *At lede en sag* (2019).

At lede en sag (2019).

Motivér den frie vilje (2016).

Engagement behøver plads (2018).

NOTER

¹ Hhv. 6 pct. i 2017 og 2019 har svaret "andet" til spørgsmålet om fast og episodisk engagement. Derfor summer figuren ikke til 100 pct.

² OBS: Tallene er mere nuanceret end de fremstilles i ovenstående figurer. Der er naturligvis også ældre frivillige, der engageres episodisk og yngre frivillige, der engageres i faste indsatser. For en nærmere præcisering af tallene se: Metodebilag til Videnstema #1 på frivillighed.dk

LITTERATUR

Civic Engagement in Scandinavia – Volunteering, Informal Help and Giving in Denmark, Norway and Sweden, Switzerland. Redigeret af L. S. Henriksen, K. Strømsnes og L. Svedberg, L. Springer, 2019.

Eliasoph, N. *Making Volunteers. Civic Life after Welfare's end.* Princeton University Press, 2014.

Fladmoe, A. et al. *Frivillighetens grunnfjell: Hvem gir mest tid og penger til frivillige organisasjoner?* Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2019.

Grubb, A. "Vi skal bare hjelpe og spise chokoladekiks": - En kvalitativ undersøgelse af unge frivilliges deltagelse i en ikke-medlemsbaseret, digitalt koordineret organiseringsform af frivilligt socialt arbejde. Aalborg Universitetsforlag, 2016.

Henriksen, L. S. *Det civile samfund I: Det danske samfund.* Redigeret af B. Greve, A. Jørgensen og J. Elm Larsen. Hans Reitzels Forlag, 2014.

Hustinx, L. *Institutionally Individualized Volunteering: Towards a Late Modern Re-Construction I:* Journal of Civil Society, Vol. 6, No.2, p 165 – 179. Routledge, 2010.

Hustinx, L. and Lammertyn, F. *Collective and Reflexive Styles of Volunteering: A Sociological Modernization Perspective I:* Voluntas. Vol 14, Springer, 2003

Wollebæk, D. *Modernisering av organisationsamfunnet i et generasjonsperspektiv I:* Tidsskrift For Ungdomsforskning, nr. 1 (1), 2001.

Wollebæk, D. & Aars, J. *Har de vokst det av seg? Generasjons- og livsfaseforklaringer på ungdoms holdninger til frivillig organisering I:* Tidsskrift for Ungdomsforskning, nr. 11 (1), 2011.

Videnstema #1
Frivilligheden topper i kommuner på landet

Af Malthe Lindholm og Mette Hjære

September 2019

Center for Frivilligt Socialt Arbejde,
Albanigade 54 E, 1. sal
5000 Odense C

Telefon 66 14 60 61
info@frivillighed.dk
frivillighed.dk

ISSN 2596-979X
ISSN 2596-9803 (online)

Grafisk tilrettelæggelse og layout:
lindhardt-krull.dk

Center for Frivilligt Socialt Arbejdes publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Pressekontakt:
Suzette Frovin
Mobil 61 66 81 87

CFSA's Videnstemaer – en del af Frivilligrapporten 2019-21

CFSA udgiver løbende Videnstemaer, der baserer sig på tal fra Frivilligrapporten 2019-21. Temaerne analyserer og perspektiverer væsentlige frivillig- og civilsamfundstendenser i Danmark.

Siden 2010 har CFSA systematisk dokumenteret udviklingen i frivilligheden, særligt på velfærdsområdet, med udgivelsen af Frivilligrapporten. Rapporten består altid af tre aktuelle, sammenlignelige undersøgelser af hhv. danskernes frivillige engagement, frivillige sociale foreningers rammevilkår og kommunernes (sam)arbejde med frivillighed og civilsamfund. Frivilligrapporten er finansieret af statslige midter.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde er det landsdækkende videns- og udviklingscenter, der styrker frivilligt socialt arbejde i Danmark. Siden centret blev oprettet af socialministeren i 1995, har vi beskæftiget os med at styrke og udvikle frivillighed og civilsamfund på velfærdsområdet. Vores arbejde tager afsæt i aktuel viden om frivillighed og civilsamfund og i mange års erfaring fra vores samarbejde med frivillige, foreninger og offentlige institutioner.

